

Auditrapport

Formele audit

Praktijkexamen B

CBR divisie Rijvaardigheid

Auditrapport

Formele audit

Praktijkexamen B

CBR divisie Rijvaardigheid

Apeldoorn, januari 2020

De rapporten van RCEC B.V. worden alleen openbaar na toestemming van de opdrachtgever.

Rapporten met status openbaar zijn beschikbaar via de website van RCEC B.V.: <https://www.rcec.nl>

RCEC

RCEC, *Research Center voor Examinering en Certificering*, is het expertisecentrum voor het borgen en bevorderen van de kwaliteit van examinering.

Als auditororganisatie beoordelen wij de kwaliteit van studietoetsen en examens. Wij zijn betrokken bij de beoordeling en certificering van grote Nederlandse examenstelsels. Zowel binnen het reguliere onderwijs ressorterend onder het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, als voor het niet-reguliere onderwijs, zoals de door de ministeries ingestelde zelfstandige bestuursorganen (ZBO's).

Verder zijn wij een volledig onafhankelijke adviesorganisatie. Wij ontwikkelen geen eigen instrumenten, maar zijn er exclusief om instellingen in het regulier onderwijs en de beroepspraktijk te ondersteunen met integraal toetsdeskundig advies. Met praktijkgericht onderzoek, data-gedreven innovatie en psychometrische dienstverlening richten wij ons op de volledige toetscyclus. Van constructie en afname tot beoordeling en analyse.

De kennis en ervaring die wij in ons bestaan hebben opgedaan, en nog steeds opdoen, delen we via onze academie. Wij bieden verschillende vormen van opleiding, gericht op kwalitatieve examinering en toegepaste psychometrie. Dit doen we via open inschrijving, in-company maatwerkopleidingen en online via ons learning management systeem. Zo doen wij recht aan beslissingen door, over en voor talent.

RCEC B.V. • Villa de Regentes • Regentesselaan 5 • 7316 AA Apeldoorn
Postbus 71 • 8170 AB Vaassen
T +31 (0)55 - 303 31 24 • I www.rcec.nl • E info@rcec.nl

Dependance:

Universiteit Twente • Faculteit BMS – OMD • Gebouw Cubicus • Kamer B323
Drienerlolaan 5 • 7522 NB Enschede

Copyright en uitgifte rapport

© RCEC B.V. te Apeldoorn (Nederland). Alle rechten voorbehouden.

Het is verboden om dit document op enige manier te wijzigen, het opsplitsen in delen daarbij inbegrepen. In geval van afwijkingen tussen een elektronische versie (bijv. een PDF bestand) en de originele door RCEC B.V. verstrekte papieren versie, prevaleert laatstgenoemde.

RCEC B.V. is niet aansprakelijk voor enige directe, indirecte, bijkomstige of gevolgschade ontstaan door of bij het gebruik van de informatie of gegevens uit dit document, of door de onmogelijkheid die informatie of gegevens te gebruiken.

Dit rapport is eigendom van RCEC B.V. te Apeldoorn. De inhoud van dit rapport mag slechts als één geheel door de geauditeerde onderneming aan derden kenbaar worden gemaakt, voorzien van bovengenoemde aanduidingen met betrekking tot auteursrechten, aansprakelijkheid, aanpassingen en rechtsgeldigheid.

RCEC B.V. verstrekt dit rapport uitsluitend aan de auditee, een en ander conform de certificatieovereenkomst tussen RCEC B.V. en opdrachtgever.

Inhoudsopgave

1. Bedrijfs- en auditgegevens en autorisatie rapport	blz. 1
1.1. Bedrijfsgegevens opdrachtgever / auditee	1
1.2. Auditgegevens	1
1.3. Autorisatie	2
2. Inleiding	3
2.1. Aanleiding voor het onderzoek	3
2.2. Aanvraag en proces	3
2.3. RCEC beoordelingssysteem voor de kwaliteit van studietoetsen en (praktijk)examens	4
2.4. Auditproces	5
3. Kwaliteitsoordeel RCEC certificeringsraad	7
3.1. Conclusies	7
3.2. Kwaliteitsoordeel	8
4. Geraadpleegde literatuur	9

---

1. Bedrijfs- en auditgegevens en autorisatie rapport

1.1. Bedrijfsgegevens opdrachtgever / auditee

Hieronder worden de bedrijfsgegevens weergegeven namens wie de formele audit is uitgevoerd.

Bedrijfsnaam	:	CBR divisie Rijvaardigheid
Bezoekadres	:	Hazenkamp 10
Postcode en plaats	:	6836 BA Arnhem
Postadres	:	Postbus 4046
Postcode en plaats	:	6803 EA Arnhem
Uittreksel KvK	:	Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen, KVK 56809786
Telefoon	:	088 - 227 77 00
E-mail	:	info@cbr.nl
Internet	:	www.cbr.nl

1.2. Auditgegevens

Hieronder worden de auditgegevens weergegeven betreffende het uitgevoerde onderzoek.

Gegevens over door RCEC B.V. verstrekte certificaten

Praktijkexamen B	:	Certificaatnummer RCEC.2019.197.102 geldig van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2022
------------------	---	---

Audithistorie en toekomst

Inventariserende audit	:	RCEC187122, dd. 25 januari 2019
Initiële formele audit	:	RCEC197102, dd. 15 november 2019
Periodieke controleaudit	:	Praktijkexamen B april – juni 2021
Herhaling formele audit	:	Praktijkexamen B oktober – december 2022

Verzending rapportage

Rapport per e-mail (PDF)	:	Ja
Rapport per post	:	Nee

1.3. Autorisatie

Door ondertekening van dit rapport, worden alle hoofdstukken en bijlagen opgenomen in dit rapport geautoriseerd.

Dr. A.J. Brouwer
Directeur RCEC B.V.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and strokes, representing the name A.J. Brouwer.

Datum: 6 januari 2020

Prof.dr.ir. B.P. Veldkamp
RCEC certificeringsraad

A handwritten signature in blue ink, featuring a large circular loop at the top and several horizontal strokes below, representing the name B.P. Veldkamp.

Datum: 6 januari 2020

---

2. Inleiding

2.1. Aanleiding voor het onderzoek

De divisie Rijvaardigheid van het CBR staat voor het ontwikkelen en afnemen van de praktijkexamens voor het rijbewijs voor de personenauto, personenauto met aanhangwagen, motor, bromfiets en brommobiel. Daarnaast neemt zij tussentijdse toetsen af bij aspirant-bestuurders. Ook beoordeelt zij de rijvaardigheid van bestuurders tijdens een rijvaardigheidsonderzoek dat wordt ingesteld op aangeven van de politie. De divisie Rijvaardigheid ontwikkelt en neemt af, alle examens bij particulieren voor de categorie A (motor), B (auto), BE (aanhangwagen), AM2 bromfiets en AM4 brommobiel. Binnen deze examencategorieën zijn naast het reguliere examen specialisaties. Bij de categorie B bestaan deze specialisaties uit: Faalangst, Aangepast (medisch), RIS (rijopleiding in stappen) en Nader onderzoek (na vier keer gezakt binnen vijf jaar). Bij allen wordt de rijvaardigheid gemeten.

CBR hecht grote waarde aan de kwaliteit van haar examenproducten. Om hier aan bij te dragen werkt CBR onder andere aan een gestandaardiseerde afname, objectieve beoordeling en continue analyse van de theorie- en praktijkexamens. Volgend op de in 2018 door RCEC uitgevoerde inventariserende (advies)audit van het Praktijkexamen B, wenst CBR dit examen nu ook formeel door RCEC te laten auditeren.

2.2. Aanvraag en proces

Op 25 januari 2019 heeft RCEC de bevindingen van de inventariserende (advies)audit van het Praktijkexamen B uit het jaar 2018 aan CBR gerapporteerd. Op 28 februari 2019 is het conceptrapport door het projectteam besproken. Op 27 mei 2019 is het rapport definitief vastgesteld. Aansluitend heeft RCEC een onderzoeksvorstel voor de formele audit aangeboden. Op 26 juni 2019 stemde CBR hiermee in, waarna de formele audit is opgestart.

De definitieve beoordeling van de twee gecertificeerde RCEC auditoren gezamenlijk, werd op 11 november 2019 voorgelegd aan de RCEC certificeringsraad. Op 15 november 2019 kwamen de RCEC certificeringsraad en de RCEC directie in vergadering bijeen om de aanvraag en beoordelingen te bespreken. Hierbij kwamen zij tot het in hoofdstuk 3 van dit rapport beschreven kwaliteitsoordeel.

Aansluitend werd op 18 november 2019 de formele audit afgerond door oplevering van het conceptrapport aan CBR. Op 3 december 2019 is het conceptrapport samen met het projectteam besproken. Vervolgens is op 6 januari 2020 het rapport definitief vastgesteld. Aansluitend is een afspraak gemaakt voor de officiële uitreiking van het RCEC keurmerk aan een afvaardiging van de CBR divisie Rijvaardigheid.

2.3. RCEC beoordelingssysteem voor de kwaliteit van studietoetsen en (praktijk)examens

Het RCEC beoordelingssysteem voor de kwaliteit van studietoetsen en praktijk (examens) onderzoekt de kwaliteit van het examen aan de hand van zes criteria. Afzonderlijk geven deze criteria een gedetailleerd beeld van de inhoudelijke, organisatorische en toetstechnische (psychometrische) aspecten van de vier stappen van de toetscyclus: constructie, afname, beoordeling en analyse. Gezamenlijk weerspiegelen de zes criteria de algehele kwaliteit van een toets of examen. Toepassing van het RCEC beoordelingssysteem garandeert een integrale en evidence-based kwaliteitsbeoordeling.

Inhoudelijke en organisatorische aspecten

Criterion 1. Doel en gebruik

Wat wordt er geëxamineerd en waarom?

Criterion 2. Toets- en examenmateriaal

Zijn de vragen en de procedures gestandaardiseerd?

Criterion 6. Afname en beveiliging

Wat is er gedaan om het examen te beveiligen, heldere instructies te geven en fraude te voorkomen?

Toetstechnische (psychometrische) aspecten

Criterion 3. Representativiteit

Zijn de vragen en het doel geoperationaliseerd in een toetsmatrijs en is de moeilijkheidsgraad van de vragen gelijk verdeeld?

Criterion 4. Betrouwbaarheid

Geeft het examen dezelfde resultaten als het opnieuw wordt afgenomen onder dezelfde doelgroep?

Criterion 5. Standaardbepaling en normhandhaving

Hoe wordt de cesuur bepaald en onderhouden?

De zes criteria worden beoordeeld door middel van in totaal 41 (basis)vragen die als 'Goed' (score 3), 'Voldoende' (score 2) of 'Onvoldoende' (score 1) beoordeeld en gescoord worden. Op basis van de scores op de onderscheiden vragen wordt het criterium als geheel als 'Goed', 'Voldoende' of 'Onvoldoende' beoordeeld.

Elk criterium wordt beoordeeld door middel van blauw gearceerde basisvragen en niet gearceerde aanvullende vragen. Een onvoldoende score op een basisvraag betekent dat het criterium als geheel als onvoldoende beoordeeld wordt en dat de resterende vragen bij dit criterium kunnen worden overgeslagen. De beoordeling is exclusief voorbehouden aan door RCEC gecertificeerde auditoren en is uitgewerkt in onderstaand auditproces.

2.4. Auditproces

Na afronding van de constructie van de toets of het examen kan RCEC de kwaliteit van het opgeleverde werk beoordelen en borgen. RCEC beschikt over een netwerk van gecertificeerde auditoren met kennis van zaken. Deze deskundigen werken zorgvuldig aan een objectieve beoordeling van het toets(programma). Het auditproces bestaat uit vijf fases, die per auditopdracht op maat en in de best passende volgorde worden uitgevoerd.

Fase 1. Verzamelen en ordenen van informatie en documentatie

De audit begint met een gezamenlijke kick-off om kennis te maken en de verschillende stappen toe te lichten. Daarna wordt voor elk van de zes RCEC criteria de bijbehorende informatie geïnventariseerd en documentatie verzameld en geordend in een werkdocument.

Fase 2. Adviesaudit

Aan de hand van het toetspakket en het ingevulde werkdocument voert RCEC een inventariserende adviesaudit uit waarmee de huidige kwaliteit van het examen in beeld wordt gebracht. De bevindingen worden waar nodig aangevuld met praktische verbeteradviezen.

RCEC is zich ervan bewust dat zij tijdens haar advieswerk een onpartijdige positie in dient te nemen om eventuele belangenverstrengeling te voorkomen. Daarom kunnen er wel verbeterpunten worden genoemd, maar wordt er geen advies gegeven over de specifieke invulling van deze maatregelen om de mogelijkheid voor een formele audit in fase 4 open te houden.

Fase 3. Doorvoeren van verbeteradviezen

Na afronding van de inventariserende adviesaudit krijgt de opdrachtgever de gelegenheid om de eventuele verbeteringen door te voeren. Dit wordt wederom gerapporteerd in het werkdocument.

Fase 4. Formele audit

Na oplevering van het definitieve werkdocument start de formele audit. In de formele audit geven twee gecertificeerde auditoren, die niet bij het advies of de dataverzameling betrokken waren, onafhankelijk van elkaar een kwaliteitsoordeel over elk criterium. Dit wordt aangevuld met een definitief eindoordeel van de RCEC certificeringsraad. Toetsen en examens die tijdens de formele audit op alle zes beoordelingscriteria minimaal voldoende scores, worden gewaardeerd met het RCEC keurmerk. Het keurmerk is maximaal drie jaar geldig, mits de opzet van de toets of het examen niet verandert.

Op verzoek wordt een samenvatting van de adviezen en de eindbeoordeling opgenomen in het openbare RCEC register van positief beoordeelde examens. Zo kan de opdrachtgever de kwaliteit van zijn toetsen en examens aantonen aan geïnteresseerde derden.

Fase 5. Controleaudit

Na toekenning van het keurmerk kunnen er door RCEC in overleg periodiek controleaudits worden uitgevoerd. Indien er tijdens een controleaudit afwijkingen worden vastgesteld, dienen deze binnen een gezamenlijk afgesproken periode aantoonbaar te worden opgelost. Wanneer de opdrachtgever hier niet aan kan voldoen, kan dit tot gevolg hebben dat RCEC het keurmerk (tijdelijk) intrekt. Drie jaar na afgifte van het keurmerk voert RCEC een uitgebreider onderzoek uit, waarna het certificaat wederom voor een periode van maximaal drie jaar kan worden toegekend.

3. Kwaliteitsoordeel RCEC certificeringsraad

Het Praktijkexamen B is individueel beoordeeld op de zes criteria uit het RCEC beoordelingsstelsel, zoals beschreven in Sanders P.F., Brouwer A.J., Eggen T.J.H.M., & Veldkamp B.P. (2018). *RCEC beoordelingsstelsel voor de kwaliteit van studietoetsen en (praktijk)examens*. RCEC: Apeldoorn.

3.1. Conclusies

Op de criteria 1. Doel en gebruik en 3. Representativiteit wordt het Praktijkexamen B met een goed beoordeeld. Een voldoende is er voor de criteria 2. Toets- en examenmateriaal, 4. Betrouwbaarheid, 5. Standaardbepaling en normhandhaving en 6. Afname en beveiliging.

criterium	Eindoordeel
Criterium 1: Doel en gebruik	Goed
Criterium 2: Toets- en examenmateriaal	Voldoende
Criterium 3: Representativiteit	Goed
Criterium 4: Betrouwbaarheid	Voldoende
Criterium 5: Standaardbepaling en normhandhaving	Voldoende
Criterium 6: Afname en beveiliging	Voldoende

Criterium 1: De specifieke kenmerken waar de examenkandidaat aan moet voldoen zijn gedocumenteerd in de definitie van de doelgroep. Dat wat de kandidaat moet beheersen om aan het examen te kunnen deelnemen (het meetdoel) is gedocumenteerd in de Rijprocedure B en aanvullend geoperationaliseerd in eind- en toetsstermen in de toetsmatrijs. Het gebruiksdoel van het examen is vermeld en gespecificeerd in de bevoegdheden die de kandidaat verwerft met het slagen voor het examen.

Criterium 2: Tijdens het examen wordt de rijvaardigheid authentiek geëxamineerd (het afrijden in een echte auto op de openbare weg). De uit te voeren examenopdrachten zijn daarbij voor wat betreft vorm en inhoud voor de examenkandidaten gelijkwaardig. De examinatoren worden periodiek getraind in beroepscompetenties en de te volgen processen. Zij hebben de beschikking over een scoringssysteem, beoordelingscriteria, instructies, definiëringen van het meest wenselijke rijgedrag en scoringsvoorschriften. De examenkandidaat wordt voorafgaande aan het examen via verschillende informatiebronnen geïnformeerd over de uitvoerings- en beoordelingsprocedure. De verkeerswetgeving schrijft voor dat het examen door één examiner wordt afgenomen. Het is daarmee niet volledig vast te stellen hoe de individuele examinatoren de richtlijnen en voorschriften in de praktijk toepassen.

Criterium 3: De toetsmatrijs geeft een adequate representatie van het meetdoel. Uit een psychometrische analyse van 3.815 praktijkexamens volgt dat het voor de examenkandidaat voor wat betreft de moeilijkheidsgraad van het examen nauwelijks verschil maakt of hij in de spits, buiten de spits, in de winter of in de zomer moet afrijden. Bij het onderwerp kijkgedrag van de examenonderdelen gedrag nabij en op bijzondere weggedeelten, gedrag nabij en op kruispunten, en

bij bijzondere verrichtingen wordt in de betreffende steekproef een klein verschil in moeilijkheidsgraad waargenomen. Dit geldt ook voor de onderwerpen besluitvaardig rijden en voorrang verlenen voor het examenonderdeel gedrag nabij en op kruispunten. De examenopdrachten voldoen aan de criteria van authentiek examineren.

Criterium 4: Uit een psychometrische analyse van 19 dubbel gescoorde praktijkexamens volgt dat de beoordelaarsbetrouwbaarheid (de mate waarin examinatoren even streng zijn in hun oordeel) en de beoordelaarsovereenstemming (de mate waarin examinatoren tot hetzelfde eindoordeel komen) voldoen aan de hiervoor gestelde normen. Deze steekproef geeft een eerste positief beeld van de betrouwbaarheid van het examen.

Criterium 5: De standaard (cesuur) van het examen is samen met ketenpartners met vakdeskundigheid vastgesteld. Wel ontbreekt de selectieprocedure van de ketenpartners en de onderbouwing van de gehanteerde standaardbepalingmethode. De examinatoren worden opgeleid en gecoacht in het handhaven van de cesuur van het examen. Uit de bij criterium 3 en 4 uitgevoerde psychometrische analyses op de genoemde steekproeven volgt dat de examinatoren consistent zijn in hun beoordelingen en handhaving van de cesuur.

Criterium 6: Uit de documentatie volgt dat de examinatoren de beschikking hebben over complete en eenduidige informatie over de afname van het examen en over de mate van deskundigheid die is vereist. Er is voldoende aandacht besteed aan de beveiliging van het examenmateriaal en de examenresultaten. De verkeerswetgeving schrijft voor dat het examen door één examinerator wordt afgenomen. Daarmee is het niet volledig te controleren of de examinerator en/of de kandidaat tijdens het examen volledig conform de procedures handelen.

3.2. Kwaliteitsoordeel

Alles overwegende en gezien de beoordelingen van de deskundigen, oordeelt de RCEC certificeringsraad dat het Praktijkexamen B voor alle criteria van voldoende of goede kwaliteit is. Daarmee wordt aan het Praktijkexamen B de RCEC erkenning “kwalitatieve (studie)toetsen en examens” verleend door uitreiking van het RCEC keurmerk.

Het RCEC keurmerk betekent een erkenning van de inhoudelijke, organisatorische en psychometrische kwaliteit van het Praktijkexamen B en wordt uitsluitend verleend aan toets- en examen construerende instellingen waarvan is gebleken dat de door hen geconstrueerde en door RCEC beoordeelde (studie)toetsen en examens minimaal een voldoende scoren op bovengenoemde zes criteria. Het RCEC keurmerk voor het Praktijkexamen B is geldig voor de periode: **1 januari 2020 tot en met 31 december 2022.**

In de periode april – juni 2021 vindt er een tussentijdse controleaudit plaats. Deze richt zich voornamelijk op het herhalen van de dataverzameling en -analyse zoals verantwoord bij criterium 3 en criterium 4. Indien tijdens deze controleaudit afwijkingen geconstateerd worden, dienen deze binnen een (gezamenlijk) afgesproken periode aantoonbaar opgelost te worden. Vastgelegde procedures mogen gewijzigd worden indien de examenleverancier van mening is dat de wijziging een verbetering is. In de periode oktober – december 2022 voert RCEC een uitgebreider onderzoek uit, waarna het certificaat wederom voor een periode van maximaal drie jaren toegekend kan worden.

4. Geraadpleegde literatuur

Brouwer, A.J., Kapma, A., Sanders, P.F., & Vroom M. (2019). Onderzoek naar de kwaliteit van het praktijkexamen B. RCEC: Enschede.

Eggen T.J.H.M., & Sanders, P.F. (1993). Psychometrie in de Praktijk. Cito: Arnhem.

Sanders P.F., Brouwer A.J., Eggen T.J.H.M., & Veldkamp B.P. (2018). RCEC beoordelingssysteem voor de kwaliteit van studietoetsen en (praktijk)examens. RCEC: Apeldoorn.

Sanders, P.F. (2016). Toetsen op School, Middelbaar beroepsonderwijs. Cito: Arnhem.